

NAGYFIÚK JÁTSZÓTERE

ALASZKA: MEDVÉKNEK VALÓ VIDÉK

▷ SZÖVEG: GÖGÖS NORBERT

Ha Alaszka, akkor medve; kevés az ennél egyértelműbb képzetársítás – legalábbis a vadvilág szerelmesei körében. Nem alaptalanul: Földünkön sehol másutt nem találunk ilyen számban és változatosságban ezekből az állatokból, mint az Egyesült Államok e távoli vidékén

EBÉD, JÁTÉK, TANULÁS

A TERMÉTES LAZAC MINDENRE JÓ. A JÁTSZÓTÉR ÍGY A TULÉLÉSHEZ SZILÁRD ALAPOT ADÓ ÉTKEZDE IS. A MEDVÉK AZ ALASZKAI SZÁRAZFÖLD URAI, AZ ALIG BOLYGATOTT VADONBAN HATALMAS ÉS TÁGAS AZ ÉLETTERÜK

FOTÓ: ISTOCKPHOTO

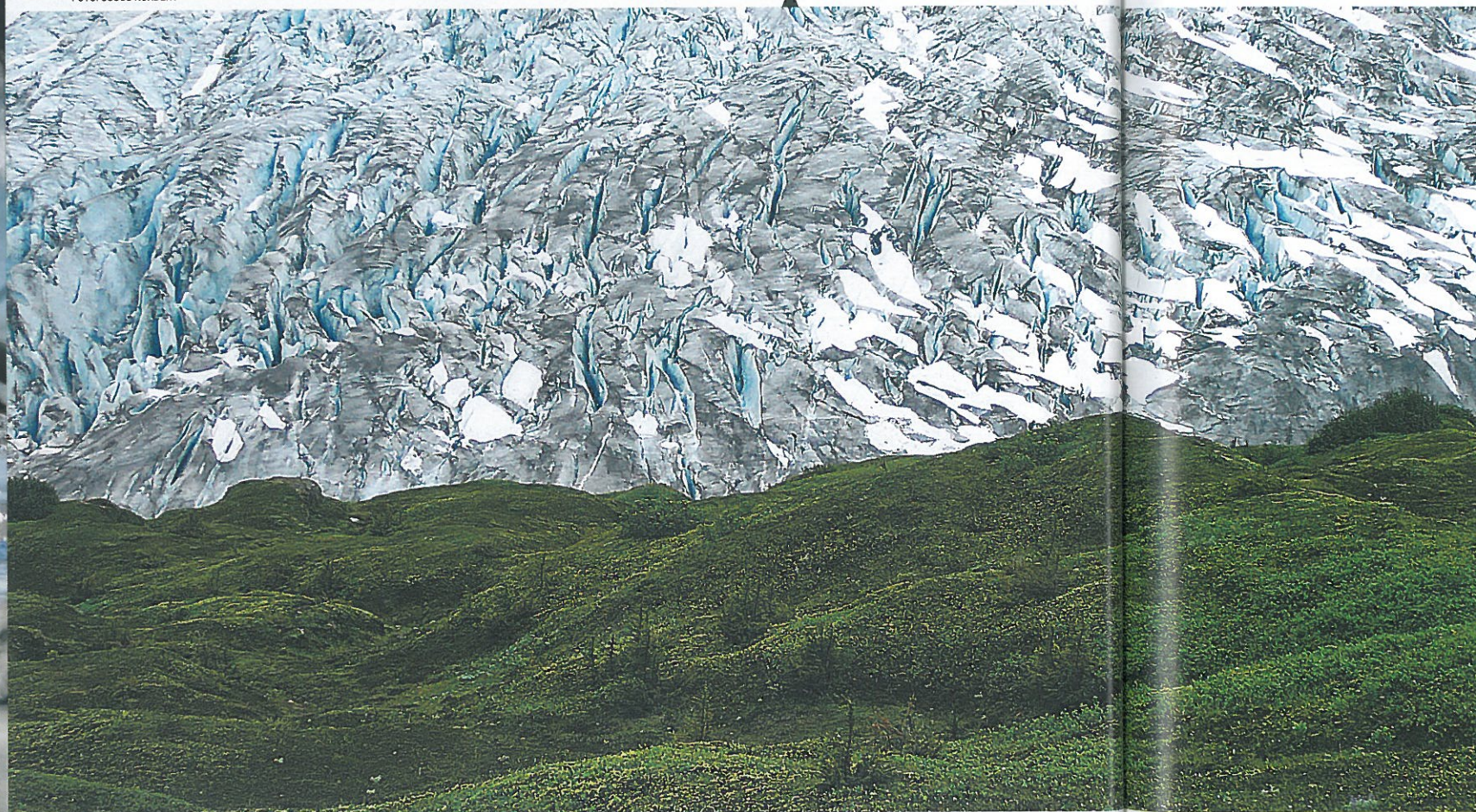

A SZÉGYENLŐS BARIBÁL

Alaszka déli partvidékének legjobban feltárt vidéke az Alaszkai-öbölbe csaknem 200 kilométer hosszan benyúló Kenai-félsziget. Széchenyi Zsigmond *Alaszkában vadásztam* c. művének hála, a magyar olvasóközönség már az 1930-as években megismerkedhetett a Dunántúl-méretű félszigettel, hiszen a nagyszerű tollú vadász-útleíró itt tartózkodott a legtöbbet 1935-ös útja során. Ma az itteni mércével jónak számító megközelíthetőség és infrastruktúra miatt nyaranta turisták hada szállja meg az Alaszka játszóterének is becézett területet, ahová a látogatók jobbára horgászbottal, vadászpuskával, kajakkal vagy a jégmezőkre tervezett kutyaszánokkal érkeznek „játszázozni” a rövid sarki nyár idején.

Alaszka 100 ezer egyedre becsült feketemedve-állományából legalább 4500 él a félszigeten, tehát olyan sokan és sűrűn, hogy a barna medvék megfigyelésére indulva sem „megkerülhetők”. A szerencsésebb fekete medvék (vagy baribálok) a Kenai Fjords Nemzeti Park szigorúan védett erdeiben születnek, a parkon kívüliekből ugyanis évi 450-500 példány kilövése engedélyezett. A nagyobb testű barna medvék elől jó okkal rejtőzve előnyben részesítik a nehezen járható terepeket, erdősült hegyoldalakat, dús aljnövényzettel benőtt gleccserperemeket, sőt a szinte megközelíthetetlen tengepartokat. A park bővelkedik az efféle tájakban, ezért megmászható

FOTÓ: GÖGÖS NORBERT

Alaszka 100 ezer egyedre becsült feketemedve-állományából legalább 4500 él a félszigeten, tehát olyan sokan és sűrűn, hogy a barna medvék megfigyelésére indulva sem „megkerülhetők”.

JEGES TUNDRA

A HEGYI CSERJÉS-ÁFONYÁS LEJTŐK IGAZI BARIBÁL-TERMŐ VIDÉKEK. A HÁTTÉRBE A HASADÉKOKKAL TAGOLT EXIT-GLECCSER. (KENAI-FÉLSZIGET)

Ha már észlelték az embert, legtöbbször néhány másodperc alatt odébbállnak. Mindig szemérmesebbek, mint mi, behatolók.

FÖLDGÖMB VILÁGLÁTÓ A TREND FM-EN
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR
A RÁDIÓBAN VENDEGÜNK A TÉMÁRÓL:
GÖGÖS NORBERT

TREND FM 94.2
GAZDASÁGI RÁDIÓ CSOPORT

KORÁBBI MŰSORAINK MEGHALLGATHATÓK:
WWW.TRENDFM.HU

SZIESZTA

FEKETEMEDVE-BOCS PIHEN
– BIZTONSÁGI OKOKBÓL –
KÖRÜLTEKINTŐEN BEÉKELŐDVE
AZ ÁGVILLÁBAN (KENAI-FÉLSZIGET)

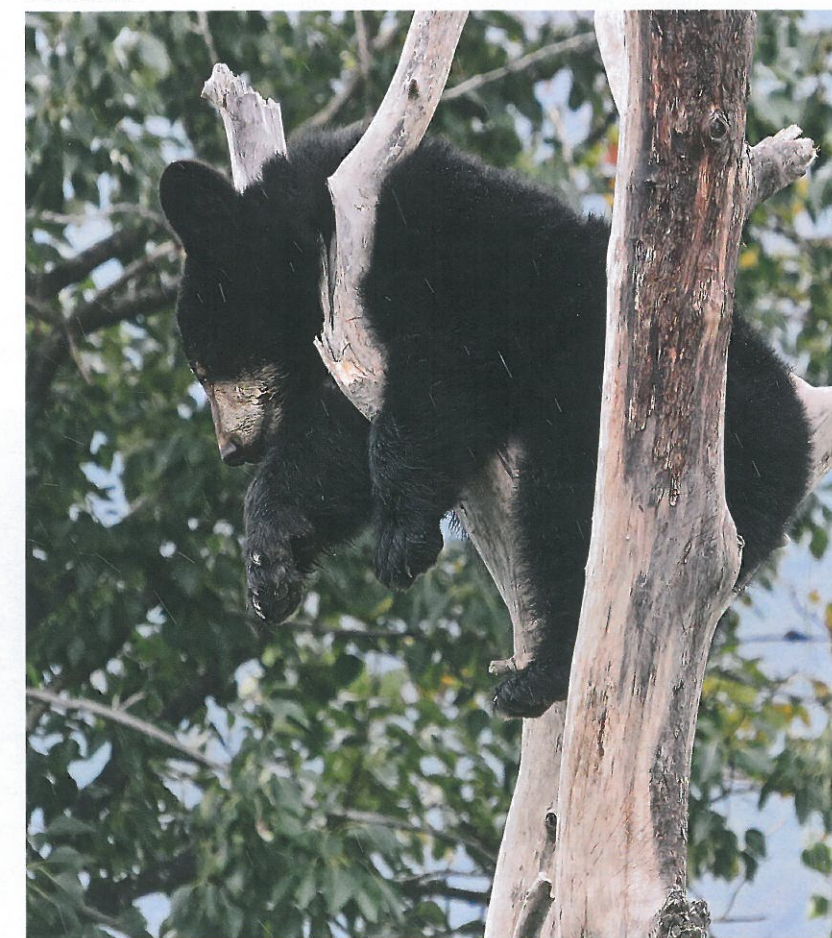
túraútvonalai igen jó eséllyel kecsegtetnek a baribálokkal való találkozásra – akár 10 percnyi járásra Seward belvárosától.

A Seward városa felett elterülő Harding-jégmező (az északi félteke legnagyobb, sarkvidéken kívüli jégborítása) s az onnan déli irányban aláereszkedő gleccserek többsége a nemzeti park szigorúan védett

zónájához tartozik. A Resurrection folyó völgyében megközelíthető Exit-gleccser környéke valóságos baribálbirodalom; sűrű, lombos erdők, embermagasságú, áthatolhatatlan bozótosok, a jégfalakig felkúszó, pazar áfonyamezők, nagyszerű hangyabolyokkal, megannyi rovarral.

Az erre járó megkapja a rangereket (vadőrök) néhány megnyugtatónak szánt medvebiztonsági tippjét, s már indulhat is az adrenalindús séta. A fekete medvék szaglása és hallása tökéletes, a magas aljnövényzetben mégis érdemes hangoskodva haladni, nehogy véletlenül meglepjük őket. Ha már észlelték az embert, legtöbbször néhány másodperc alatt odébbállnak. Mindig szemérmesebbek, mint mi, behatolók. Szinte szégyenlősen, a szemük sarkából hátra-hátrapillantva figyelik, hogyan próbáljuk csörögve-zajongva előkapni a fényképezőgépet, s elkapni a megismételhetetlen pillanatot. Többen közülük már megszokhatták a kamerák látványát, látószólag ügyet sem vetve az emberre, kis ívben kerülnek az ösvényen hangoskodó betolakodókat.

FOTÓ: GÖGÖS NORBERT

NAGYCSALÁDOS-PIKNIK

A leginkább a borjadzó gleccserhez induló hajókirándulásairól ismert Prince William Sound halban egyik leggazdagabb fjordja a Valdez Arm. A jégfedte hegyekkel ölelt fjord elvégződésénél található Valdez városa, az alaszakai olajmezők déli tankerkikötője. De a 4000 lakosú kisváros nyáron a tengeri és édesvízi horgászat zárandokainak áhított célállomása is. A város körül a fjordba siető folyók vize szinte forr a lazactól, a halbőség európai ésszel felfoghatatlan.

Honnan ez a mérhetetlen mennyiségű hal? A máig is gyéren lakott partvidéken a civilizációs környezeti hatás elenyésző. Ám Alaszka természeti erőforrásai sem kiapadhatatlanok, ezért a lazacpopuláció fenntartásából az ember is kiveszi a részét: a Valdez Arm „csücskébe” telepített lazacenyésztőből évről évre ivadékok milliárdjait engedik szabadon.

A Csendes-óceán vizeiből június elejétől augusztus végéig több hullámban visszaözlő lazacok a világon egyedülálló bőségasztalt kínálnak tengeri, szárazföldi ragadozóknak és az embernek egyaránt. A lazac csáberejéről sokat elmond, hogy olyan emberkerülő állatok, mint a fehérfejű rétisas vagy az oroszlánfóka is felhagynak óvatosságukkal, ha lazac van terítéken. A táplálék többlet mértéke elképesztő. A partvidék barna medvéi olykor szó szerint bokáig gázolnak a lazacban.

Valdez partvidékének barna medvéi annyit ehettek a rövid nyáron, amennyi beléjük fér. Augusztus közepétől aztán az elpusztult lazacfelesleg tonnaszám hever a parton: apály idején rothadó halhús émelyítő szaga lengi be a környéket. A bőségasztal egyik következménye a szokatlan méretű medvecsaládok megjelenése; az anyák nemritkán akár négy bocsot is világra hoznak, s még ennél is meglepőbb, hogy gyakran a bocsok mindegyike megéri a 3-4 éves kora, s ezzel az ivarérettséget.

A „valdezi nagycsaládosokkal” történő találkozás még Alaszkában is hírnek számít. Amikor a szóbeszéd eléri a médiát, a bocsok és az anyák nevet kapnak, a közelben tartózkodók pedig a nagy hírű lazacneveldehez sietnek. Itt mindennapos a medvék és emberek találkaja: az öböl menti főúton felhívások sora jelzi, hogy bárhol szembejöhét egy szörös állat. A főúton, a parkolóban, de még a halpucoló asztalnál is megtörténhet a randevú. A part kövei között falatozó medvék horgászjegye ugyanazokra a vizekre szól, mint az emberé. A forgatókönyv mindig ugyanaz: a medvecsalád komótos tempóban érkezik, majd kényelmes falatozás veszi kezdetét, a horgászok pedig határozott léptekkel távoznak, átmenetileg maguk mögött hagyva a teljes felszerelésüket...

FOTÓ: GÖGÖS NORBERT

LAZACREGGELIN

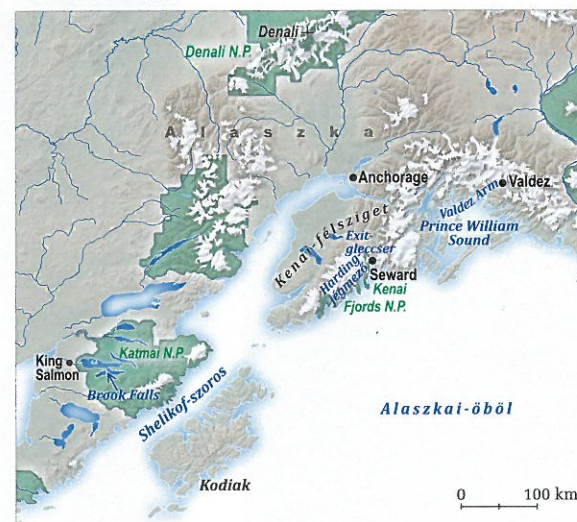
FEHÉRFÉJŰ RÉTISASOK
LAKOMÁZNAK,
A SIRÁLYKOSZORÚ ÉBEREN
FIGYEL (VALDEZI-ÖBÖL)

TENGERI ÓRIÁSOK ▶

NEM A MEDVÉK A HÜVÖS ÉSZAK
KIZÁRÓLAGOS URAI. A PARTI
VIZEK KAPITÁLIS
OROSZLÁNFOKABIKÁK
VETÉLKEDÉSÉTŐL IS HANGOSAK
(VALDEZI-ÖBÖL)

LAZACÁRADAT ▶

ÖRÜLT TÜLEKEDÉS ÉS TÁLCÁN KÍNÁLT, JOBBNÁL JOBB
FALATOK (SALOMON GULCH, VALDEZ)

FOTÓK: GÖGÖS NORBERT

APRAJA-NAGYJA

A TÁPLÁLÉKBŐSÉG VILÁGOS JELE:
BARNAMEDVE-ANYA ÉS NÉGY BOCSA NAGY
MÜGONDDAL PÁSZTÁZZA VÉGIG A FOLYÓT
(VALDEZ)

A DENALI LEGELŐIN

„Észak-Amerika teteje”, a 6194 méter magas Denali (Mount McKinley) és a csúcsot körbeölelő Denali Nemzeti Park szigorúan óvott terület, az Egyesült Államok természeti értékeinek egyik ikonja. Az Alaszkában ma élő, 30 ezresre becsült grizzlypopuláció mintegy tizede a nemzeti park tágabb területén található. Ez is jócskán hozzájárul a park rendkívüli vonzerejéhez: manapság a három nyári hónap alatt már 400 ezer(!) látogató érkezik ide, így érthető, hogy az amerikai nemzeti parkokban megszokott alapos szervezetségen is túlmutató biztonsági és logisztikai intézkedések sorát alkalmazzák.

A park egyetlen útjának tetemes távolságai csak busszal járhatók be 1-2 nap alatt, s az is igaz, hogy csupán így lehet biztonságban közelebb férkőzni a rendkívül tényleges grizzlykhez. Egy-egy 300 kilogramm feletti hím, vagy akár egy idegesebb anyamedve látványától sokan még a busz ablaküvegén keresztül is ráébrednek, hol is a helyük a táplálékláncban.

A parkba lépéskor mindenkinek jár az ingyenes Grizzly Biztonsági Útmutató, és a rangerek is kifogyhatatlannak tűnő türelemmel tájékoztatják az érdeklődőket. Alapszabály, hogy itt mi vagyunk az idegenek. Az esetleges grizzly-ember találkozások során a medve többnyire elkerüli az embert. Ha mégsem, az esetek döntő többségében az állat nem mutat védekező/védelfőző magatartást. Ám júniustól megjelennek a tundrán annak legveszélyesebb vadjai, a január óta 20-30 kilogrammosra cseperedett, pelyhes szőrzetű bocskok. Csakhogy az ellenállhatatlanul bájos, bohókás, cirógatni való macikat egy akár kétmázszás, félreérthetetlen védelmezőösztönrel felruházott anyamedve tartja szemmel. Egy ilyen anyával történő találkozás jelenti

NEDVES, HÚVÓS, HÍVOGATÓ

A DENALI EGYETLEN ÚTJA ÉS ÉSZAK-AMERIKA 6000 MÉTERT ÉPP MEGHALADÓ TETEJE. A KÉP CSALÓKA, A TURISZTIKAI TERHELÉS ÓRIÁSI

SZEMTŐL SZEMBEN

A DENALI-VIDÉKEN ÖSSZEJÖHET A TALÁLKOZÁS, DE EZ AZ EGYIK VESZÉLYESEBB FAJTA MEDVEKALAND

A CIKK MEGJELENÉSÉNEK
TÁMOGATÓJA AZ STA TRAVEL
STATRAVEL.HU

Alapszabály, hogy itt mi vagyunk az idegenek. Az esetleges grizzly-ember találkozások során a medve többnyire elkerüli az embert.

az igazi veszélyt! Arról, hogy milyen élmény egy bocsaít védelmező anyamedvével összefutni a vadonban, egy tréfás kedvű ranger (amilyen mindig akad a közelben) így fogalmazott: „Életed addigi legzűrösebb nőügye is azonnal semmiségnek tűnik majd...”.

Az anyák végsebessége 60 km/óra feletti, ezt a tempót pedig 3-4 percen keresztül is képesek tartani. Legelésznek bármilyen szelíden, ha a bocsaik biztonságáról van szó, hamar dühbe gurulnak.

A Denali tundráján júniustól augusztusig érik az áfonya s más bogyós növények, amiket a medvék szinte tehenek módjára legelnek. Legelésző grizzly megfigyelésekor a legfontosabb alapszabály a minimum 300 méteres távolság megtartása, illetve az, hogy

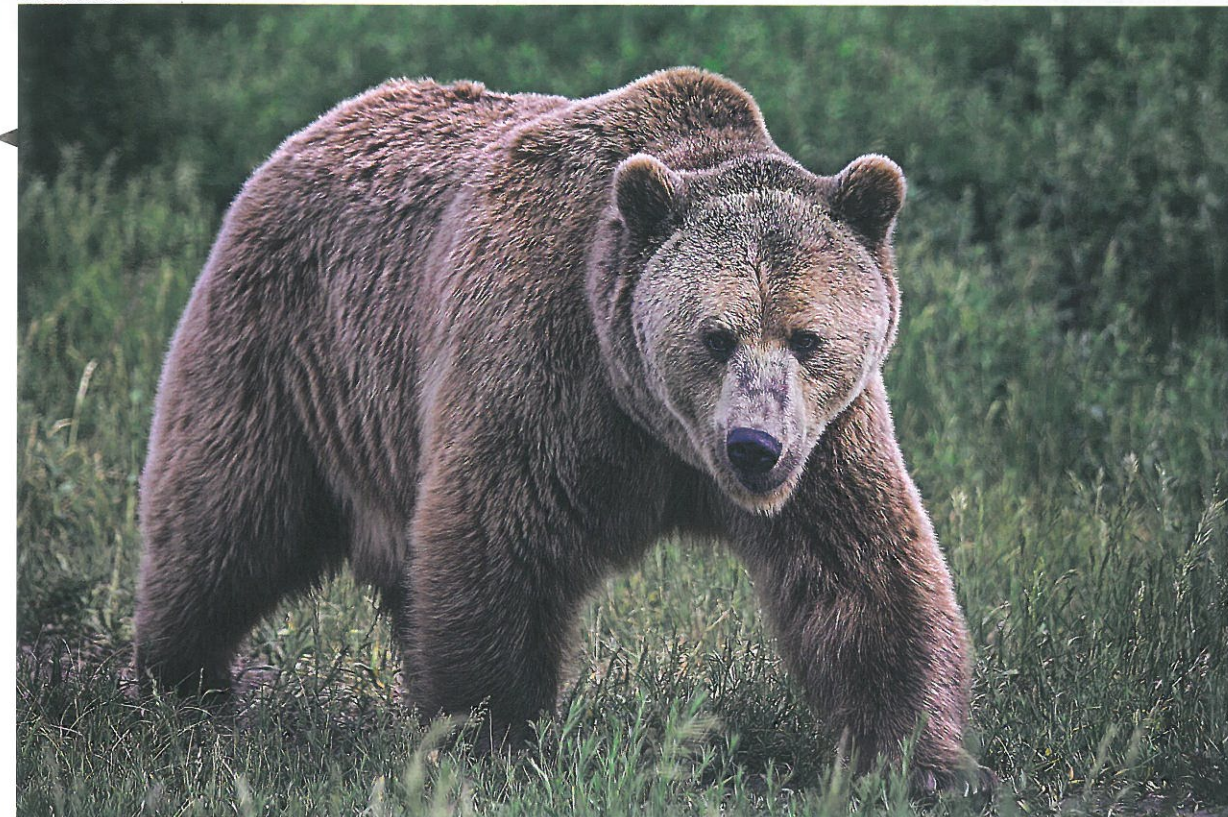
jól hallhatóan, zajjal mozogjon az ember a bokros-törpefenyős terepen. „Teleobjektívvel közelítsünk, ne a lépteinkkel!” – javasolja az említett Grizzly Biztonsági Útmutató. A néhány fős csoportban való túrázás sokkal biztonságosabb, mint egyedül haladni.

A grizzlyk mai fizikuma, testi adottságai valahol Szibériában alakultak ki, több mint 50 ezer évvel ezelőtt, amikor még ezek a vadállatok a szibériai tigrisek vetélytársai voltak! Az anyák végsebessége 60 km/óra feletti, ezt a tempót pedig 3-4 percen keresztül is képesek tartani. Legelésznek bármilyen szelíden, ha a bocsaik biztonságáról van szó, hamar dühbe gurulnak.

A grizzlyk kilátásai határozottan jók: kevés nemzeti park rendelkezik ideálisabb természeti és társadalmi adottságokkal, mint a Denali, amit szinte végtelen, lakatlan vadon ölel körül. Mindemellett Alaszka állam és a szövetségi kormány is rendelkezik a hatékony vadvédelem minden személyi és anyagi eszközével.

FOTÓ: GÖGÖS NORBERT

FOTÓ: ISTOCKPHOTO

KATMAI ÓRIÁSAI

Alaszka talán legismertebb természeti képe a több tucat, egymás mellett békében megférő barna medve, amint tátott pofával várják, hogy a méteres lazacok sült galambként repüljenek feléjük. Mindez az Alaszkai-félsziget 800 kilométeres, számos működő vulkánal színesített földdarabján elterülő Katmai Nemzeti Park alig kétméteres vízesésénél zajlik! A Brooks Falls nevét a természetfilm-csatornak nézői világszerte jól ismerhetik.

Katmaihoz közeledve mindenre csak az „óriási”, jelző illeszthető: az idejutáshoz óriási távolságot kell repülni, óriási lakatlan vadonokon át. A gép 3000 méter fölé magasodó vulkánok jégsapkái mellett manőverezik, hogy eljusson az óriási semmi közepén fekvő King Salmon városkájába. Innen már csak további 30 perc hidroplánnal az óriásmedvék földje.

A nemzeti park landolótelepe és központja Brooks Falls, ami ismertségét a medveturizmusnak és a lazachorgászatnak köszönheti, ide ugyanis kizárólag e két teremtmény valamelyike iránt érdeklődők hajlandók elzarándokolni a május végétől szeptember közepéig tartó szezonban. A Brooks Fallshoz érkezés utáni első teendő a kötelező jellegű medvebiztonsági oktatás. A „balesetvédelmi alapok” betanításán túl itt ellenőrzik, hogy minden étel- és ital a szagmentesen lezárt fészerekbe kerüljön (az óriásmedvék földjére

A TÁPLÁLÉKLÁNC CSÚCSÁN

A FŐMÉLTÓSÁG ÉS SZÁRNYAS KÍSÉRETE AZ ERDŐK ÖVEZTE, VÍZBORÍTOTTA VÖLGYTALPON. IDEÁLIS HELY A MEGFONTOLT VONULÁSRA (KATMAI NEMZETI PARK)

A nemzeti park landolótelepe és központja Brooks Falls, ami ismertségét a medveturizmusnak és a lazachorgászatnak köszönheti, ide ugyanis kizárólag e két teremtmény valamelyike iránt érdeklődők hajlandók elzarándokolni a május végétől szeptember közepéig tartó szezonban.

FOTÓ: GÖGÖS NORBERT

FOTÓ: GÖGÖS NORBERT

ÓRIÁSMEDVÉRE VÁRVA

BIZTONSÁGOS HELYEN, ELLENŐRZÖTT KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT, ÉS „A MEDVE JÖNNI FOG, A TURISTA NEM CSALÓDHAT!” (KATMAI NEMZETI PARK)

A ruházatra tűzött kötelező igazolójelvény tudatja a fegyveres vadőrökkel, hogy az ösvényen érkező látogató legalábbis meghallgatta a legfontosabb baleset-megelőzési praktikákat.

még egy rágógumi sem vihető be), illetve elkalauzolnak a villanypásztorral védett egyetlen piknikhelyre. A ruházatra tűzött kötelező igazolójelvény tudatja a fegyveres vadőrökkel, hogy az ösvényen érkező látogató legalábbis meghallgatta a legfontosabb baleset-megelőzési praktikákat.

A Brooks-tó és a Naknek-tó között hömpölygő, mindössze 5 kilométer hosszú Brooks-folyó mentén csak a mennyiség és a méret számít. Ha lazacról van szó, az előbbi, ha barna medvről, az utóbbi. Egy Kárpát-mendecéből érkezett vándor az első medvét megpillantva azt hiheti, hogy valami szőrös vízilovat lát! A méretek megdöbbentőek: a vízben gázoló, magányos hím olyan fél tonnát nyomhatott. Nagyon lassúnak, igen nyugodtnak tűnt. Két-három percbe is beletelt, mire észrevettük, hogy legalább három vadőr figyeli minden mozdulatát, közben rádióan egyeztetve, merre tart az állat. Az innen a vízesésig húzódó, két és fél kilométeres út többünkben gyötrelmesen nagy távolsággá nőtt hirtelen...

A július eleji 10-12 napos, csoportos gyülekezési időszakon kívül a területen összesen 2-3 óriási hím és néhány „megtúrt” nőstény osztozik, a legtöbb esetben bocsokkal. „A világszerte ismert felvételek, amiken 40-50 medve halászik egymás mellett, mindig július első felében készülnek. Gondoljunk bele, valójában milyen természetellenes állapot ez – magyarázza a fiatal ranger, közben távcső-

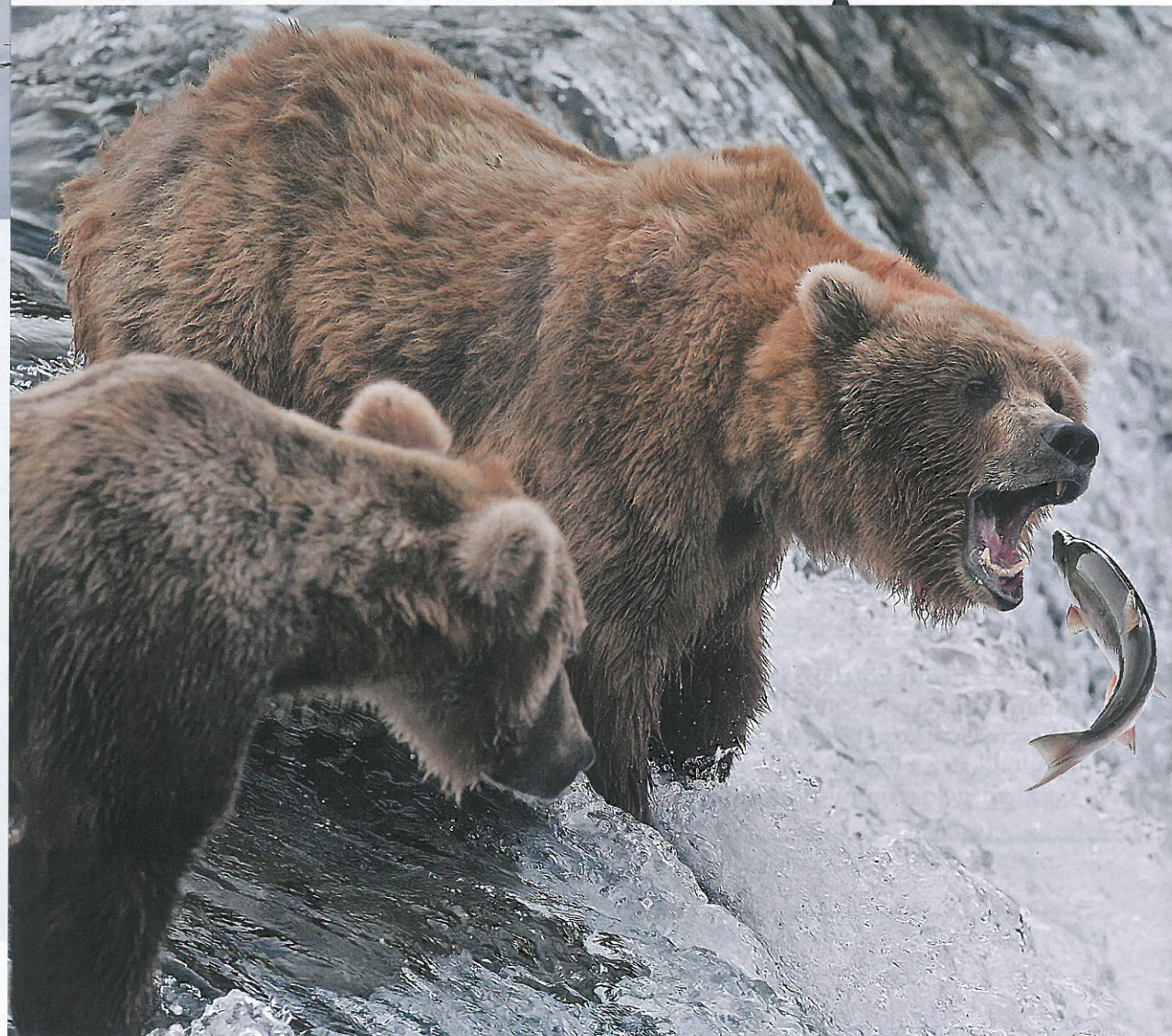
vével folyamatosan a nyílt vízparti terepet pásztázva. – Minden medve területvédő magatartást követ. Ami július elején itt történik, kizárólag a lazaciváshoz köthető táplálékbőségnek köszönhető. A vég nélkül áradó haltömeg viccet űz a természetből, különleges viselkedésre ösztönzi a medvéket, akik amúgy a legkevésbé sem csapatjátékosok – folytatja és még hozzáteszi: – Igaz, hogy több mint kétezer medve él a nemzeti parkban, de az nagyobb területű, mint néhány európai ország. Augusztus közepéig a nagy hímek nem agresszívek, sőt egyes esetekben a párzáson kívül is közel kerülhetnek a nőstényekhez. Előfordulhat néhány órási intenzív, testközelű társas viselkedés, afféle évdés is. Szeptemberben, az első hidegek beálltával azonban ennek vége szakad. A táplálék elfogy, a hímek kiszámíthatatlanná, sőt morózussá válnak. Szeptember végétől ezért már nem engedünk ide látogatókat” – zárja mondanivalóját. A barna medvék említett évdését látni ritka pillanat, de most nehéz hinni a régi székely mondásnak, miszerint: „A medve nem játék!...”.

A Brooks Falls világhírű vízésésénél az év 350 napján tehát csak néhány

„Ami július elején itt történik, kizárólag a lazaciváshoz köthető táplálékbőségnek köszönhető. A vég nélkül áradó haltömeg viccet űz a természetből, különleges viselkedésre ösztönzi a medvéket, akik amúgy a legkevésbé sem csapatjátékosok.”

MEDVE-MENZA

IKONIKUS KÉPEK SZÜLŐHELYE A BROOKS FALLS ZÚGÓJA. DE EZZEL A MEDVÉK ÉS A LAZACOK SEM TÖRÖDNEK. AZ ELSŐDLEGES SZEMPONT: KI A GYORSABB? (KATMAI NEMZETI PARK)

GÉPMUSTRA

A HIDROPLÁNOK A TAVAKBAN BŐVELKEDŐ ERDŐVIDÉK LEGGÉLSZERŰBB KÖZLEKEDÉSI ESZKÖZEI. A VADON ALKOTÓELEMEI, JELENLÉTÜKET MINDENKI MEGSZOKTA MÁR (KATMAI NEMZETI PARK)

FOTÓK: GÖGÖS NORBERT

BIZTOS, AMI BIZTOS

MEDVELÁTOGATÁS ELLEN BIZTOSÍTOTT PIKNIKHELY. A TURISTÁKAT ETETNI SZABAD. ŐK ITT VÉDETT JÓSZÁGOK (KATMAI NEMZETI PARK)

FOTÓ: ISTOCKPHOTO

„Igaz, hogy több mint kétezer medve él a nemzeti parkban, de az nagyobb területű, mint néhány európai ország.”

domináns hím barna medve tartózkodik. Ők vonzzák ide, a legismertebb képsorokat rögzítő webkamerához és a park megfigyelőállásaira a világ minden tájáról érkező medverajongókat, akik eljönnek, hogy a szabad ég alatt tárgyalják meg olvasmányaik, tapasztalataikat, elméleteiket az óriásmedvékről. Az egyik legvitatottabb kérdés, hogy a Katmai medvéi azonosak-e a Kodiak-medvével? Ugyanis az itt élő medvéket számos „megengedőbb” leírás egy kalap alá veszi a félsziget szomszédságában található Kodiak-szigeten élő medvékkel (annak ellenére, hogy alapvetően két külön alfajról van szó). Az egész nyáron át kitartó, rendkívül bőséges táplálék, a vadászati tilalom, az emberi beavatkozás – sőt jelenlét – hiánya ugyanazt a zavartalan gyarapodást biztosítja a Shelikof-szoros mindkét partján.

A fejlődő világ népességgrobbanással és fokozódó környezeti problémákkal küzdő országainak fojtogatott természetvédelmi területeivel szemben Alaszka óriási és sokszor elérhetetlenül távoli, védett részei, s bennük a barna medvék biztonságos jövő elé néznek. Amíg Ázsia, Afrika vagy Latin-Amerika vadonjainak jelentős része megállíthatatlanul zsugorodik, s a kerítésekön kívül egyre nagyobb az emberi tumultus, addig Alaszkában még sokáig fennmaradhat ez a biztató állapot.

GÖGÖS NORBERT
FÖLDRAJZTANÁR,
UTAZÁSSZERVEZŐ,
NAGYVADMEGFIGYELŐ
KALANDOK VEZETŐJE